

Suomen Kansan Sävelmiä:

Toinen jakso, Laulusävelmiä 1

ALKULAUSE

laulusävelmien ensimmäiseen vihkoon

Niihin sävelkokoelmiin, joita Suomen Kirjallisuuden Seura on tätä ennen julkaissut: – *Suomen Kansan Sävelmiä. I Jakso: Hengellisiä sävelmiä, sekä III Jakso: Tanssisävelmiä*, – on toimitettu seikkaperäinen johdatus vasta sitten, kun koko teos on ollut valmiina. Laulusävelmiä käsittävä *II Jakso*, joka täten on alulle saatu, on kuitenkin edellisiä niin paljon laajempi, – kaikkiaan 3-4 tuhatta sävelmää, – että koko teoksen valmistumiseen on kuluva useita vuosia; ja toiselta puolelta ilmenee sen toimitustavassa muutamia seikkoja, joista lyhyt selonteko on jo nyt tarpeellinen teoksen käyttämistä varten.

Sävelmäin järjestely oli III jaksossa hyvin yksinkertainen, noudattamalla osaksi eri kokoelmien ikää, osaksi tanssien eri lajeja; I jaksossa muodostivat koraalitoisinnot runsaan toisen puolen sävelmistä, ja niiden suhteen oli sopivinta noudattaa metriluokittain järjestettyä vuoden 1888 koraalikirjaa, eikä jäljelle jääneitä sävelmiä ollut vaikeata järjestää myös toisintoryhmittäin. Kuitenkin kävi jo siinä työssä ilmi, kuinka suuressa määrässä toisintojen määrittely riippuu subjektiivisesta huomiosta ja käsityksestä. Senvuoksi on tässä julkaisussa seurattu toisenlaista järjestelysuunnitelmaa, jonka oikeutusta olen toisella taholla lähemmin perustellut. *) Sen mukaan määrää sävelmäin ryhmittäin säkeitten melodisten kadenssien laatu, joita enimmäksä sävelmissä on luvultaan neljä. Milloin säkeitten luku on neljää enempi, on käsitetty joitakin säkeitä toistensa laajennuksiksi, jäljittelyksi tai muunnoksiksi, niin että sävelmäin varsinainen runko jää nelisäkeiseksi; siitä löytyy erityinen selvitys kunkin sävelmän kohdalla.

*) *Sammelbände der Internationalen Musikgesellschaft, IV, 4, (1903):* “Welches ist die beste Methode, um Volks- und volksmässige Melodien nach ihrer melodischen (nicht textlichen) Beschaffenheit lexicalisch zu ordnen?”

Kadenssien laadun määrittelemineen perustuu enimmäksä epäamättömiin objektiivisiin tosiseikkoihin; ainoastaan siinä on ollut täytymys vedota subjektiiviseen tunteeseen, että säkeen viimeinen sävel joskus ei olekaan päätössäveleksi käsitetty, vaan satunnaisesti, seuraavaan säkeeseen liittyväksi loma- tai vaihtosäveleksi; siitä on kussakin kohdassa erittäin huomautettu. – Kadenssien tavalliset lajit ovat seuraavat: toonikan täyskadenssi, toonikan puolikadenssi *), dominantin täyskadenssi ja dominantin puolikadenssi; harvinaisempia ovat: aladominantin kadenssi duurissa, sekä rinnakkaisen toonikan ja dominantin kadenssit mollissa. – Jaon perusteena on ensisijaisesti loppusäe, sen jälkeen toinen säe, sitten alkusäe, ja vihdoin kolmas säe. Täten syntyneet ryhmät merkitään kirjaimilla ja numeroilla (A I a I, jne.), joista käy selvästi ilmi sävelmäin kaikki neljä kadenssia; tämä ryhmä-merkki on pantu jokaisen sivun yläkulmaan, niin että selaillessakin helposti löydetään ryhmät kohdalleen.

*) Oppikirjoissa tavallisesti kutsuttu “epätäydelliseksi”.

Laajuudeltaan ovat sävelmäryhmät varsin erilaisia. Muutamiiin kuuluu niin paljon sävelmiä, että on ollut täytyminen tarkasti järjestellä sävelmät ryhmien sisäpuolellakin. Siinä on ensin erotettu sävellajit (duur ja moll) ja sitten on käytetty jakoperusteita, jotka riippuvat yksityisten kadenssien, kuin myös koko sävelmien, melodisesta ulottuvaisuudesta (ambitus); ulottuvaisuusrajat on osoitettu siten, että toonikan (perussävelen) alapuoliset askelon asteet on merkitty latinalaisilla, yläpuoliset arabialaisilla kirjaimilla. – Tässä vihossa ovat lukuisimpana duur-sävelmät ryhmässä A I b 2. Niistä on suurimmalla osalla sekä toinen että neljäs kadenssi toonikan varsinaisella paikalla (1); ainoastaan harvoissa sävelmissä on jompikumpi tai kumpikin toonikan oktaavilla (8). Senjälkeen on otettu huomioon ensimmäisen kadenssin asema seuraavassa järjestyksessä:

The image displays three staves of musical notation, each representing a different group of chords in G major. The first staff contains five chords: III_V, III_1, V_1, V_3, and 1_3. The second staff contains six chords: 3, 3_5, 1_5, V_5, 5_8, and 3_8. The third staff contains two chords: 1_8 and 8_10. Each chord is represented by a set of notes on a five-line staff, with the label placed below it.

jne. – Kaikki nämä ryhmien alaosastot ovat merkityt ainoastaan sisällysluetteloon, jossa on samalla korjattu pari pientä järjestyksessä sattunutta hairahdusta.

Varsinaisen toisintoluettelon vastaiseen laatimiseen on tämänlaisesta sävelmäin järjestelystä suurta helpotusta; läheiset toisinnot joutuvat usein perätysten asettumaan, toisissa kohdin on viitattu loitommalla olevaan toisintoon. Jotkut toisinnot eroavat niin vähän toisistaan, ettei niitä ole eri sävelminä painettu, vaan on ainoastaan eriävät kohdat merkitty sävelmän alapuolelle.

Sävelmien taiteellista arvoa tai arvottomuutta ei ole tässä kokoelmassa ollenkaan huomioitu otettu, sillä niiden merkitys vertailevalle tutkimukselle on enimmäkseen siitä riippumaton. Jopa ovat uudempienkin sävelmien toisinnot saaneet tulla joukkoon, koska nekin tavallaan voivat olla jonakin todisteena kansan säveltajunnasta. Hiukan epäroiden on sitävastoin tähän kokoelmaan asetettu joitakuuta inkeriläisiä sävelmiä, joiden sanat ovat Kalevalan runomitassa, mutta joiden sävelallinen asu on lähempänä laulusävelmiä, kuin runosävelmiä. Muutamia sävelkokoelmia on Seuralle saapunut painatuksen jo alettua, ja mahdollisesti niitä saapuneet vieläkin. Niitä on otettu tässä huomioon sikäli, kuin sävelmäin laatu on niille paikan määrännyt; sellaiset sävelmät taas, joiden paikka kuuluu jo valmiiksi painettuihin ryhmiin, saavat odottaa kunnes koko teoksen valmistuttua julkaistaan lisäyksen muodossa kaikki siten myöhästyneet sävelmät.

Laulujen sanoista on painettu miltei poikkeuksetta ainoastaan yksi säkeistö, tavallisesti ensimmäinen, mutta jos se on ollut sopimaton, joku seuraavista. Usein on käsikirjoituksessakin ollut ainoastaan yksi säkeistö, joskus ei sitäkään. Sopimattomuuden tähden on sanat poisjätetty, milloin niissä on ollut jotakin varsinaisesti törkeätä. Muuten ei ole ollut mahdollista asettaa liian ankaraa mittaa laulujen sisällykselle. Joskus niissä esiintyy keveitä periaatteita, joita ei voida vakavalta siveelliseltä kannalta hyväksyä; mutta useinkin on niiden varsinainen ajatus paljon viattomampaa lajia, kaikessa lapsellisessa avomielisyydessään, kuin miksi niitä, jos halutaan, voidaan selittää. Tietystikään ei tämä tieteelliselle tutkimukselle tarkoitettu kokoelma sovellu semmoisenaan käytettäväksi konserttisaleissa ja kodeissa, vaan ovat siinä tarjolla olevat laulut sitävarten seulottavat ja hiottavat, kuten muutenkin on tavallista kansan suusta kerättyihin aineksiin nähden menetellä. Mahdollisesta väärinkäytöstä ei voi julkaisija käydä edesvastuuseen. – Sanojen oikeinkirjoituksesta on murteellisuudet poistettu, paitsi milloin ne oleellisesti kuuluvat laulun muotoon.

Sävelmäin merkitsemisessä on yleensä aivan tarkasti noudatettu käsikirjoituksia. Milloin joku kohta on tuntunut epäluotettavalta, on viivan alle merkitty sen korjaus, kysymysmerkillä; mutta milloin ilmeinen hairahdus on tapahtunut, on itse sävelmä korjattu ja viivan alle merkitty käsikirjoituksen virheellinen muodostus. Ainoastaan tahtien jakoa on korjattu, viittaamatta käsikirjoitusten useinkin hyvin virheelliseen asuun, joka tietysti kokonaan on aiheutunut muistiinpanijan tottumattomuudesta. – Sulkumerkissä olevat kromaattiset merkit puuttuvat käsikirjoituksesta, mutta joskus käytetyt + ja d*) merkit läytyvät niissä ja tarkoittavat kansanlaulussa useinikin kuuluvia epätäydellisiä ylennyksiä ja alennuksia, tavallisimmin mollin seitsemännellä ja kuudennella asteella.

Sävelmien sävelala (eli äänilaji) on käsikirjoituksissa epäilemättä yhtä satunnainen, kuin itse laulajillakin; senvuoksi ei ole siihen pantu mitään huomiota, vaan on vertailevan tutkimisen helpotukseksi sävelmät merkitty C- ja F-duureissa sekä a- ja d-molleissa. Poikkeuksena ovat jotkut ryhmissään yksinäiset sävelmät tämän vihkon alkupuolella; vastedes ei sellaisiakaan poikkeuksia enään tule olemaan. – Nk. Kirkkosävellajeihin kuuluville sävelmille on aina annettu duurin tai mollin etumerkintö, ja sävelmissä esiintyvät poikkeamiset ovat kohdallaan kromaattisesti merkityt. – Käsikirjoituksissa joskus tavattavat dynaamiset (f p) ja tempo-merkit ovat poisjätetyt, satunnaisuuksista johtuvina. – Paikannimi puuttuu muutamista sävelmistä tai on vaan yleisesti maakunnan nimellä osoitettu; siinä ei tietysti ole voitu täydentää, mitä kirjoituksessa on ollut vaillinaista.

Lopuksi pyydän lausua Seuran puolesta kiitokset kaikille niille monille kansalaisille, jotka ovat lähetyksillään Seuran suurta sävelaartehistoriaa kokoon rakentaneet. Toivon siitä koituvan pysyvää hyötyä kansalliselle säveltutkimuksellemme, kuin myös säveltaiteellemme.

Kangasalla, Syyskuulla 1904.

Ilmari Krohn